

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

53-2

BRNO 2012

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 53
Volume 53

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Alice Del Maschio

Software
Software

Adobe InDesign CS5

Fotografie na obálce
Cover Photography

Mikulčice-Valy. Věderko nalezené v jednom z říčních ramen
(viz obr. 5. na str. 28)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2012

Náklad 400 ks

Časopis je na seznamu neinpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2012 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Resumé

Bystřice pod Hostýnem (Kat. Bílavsko, Bez. Kroměříž), St. Bartholomäus Kirche, Parzellennr. 5. Früh- und Hochmittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

ČELECHOVICE NA HANÉ (OKR. PROSTĚJOV)

Cukrovarská ulice. Vrcholný středověk. Vesnice. Záchranný výzkum.

V březnu roku 2011 pracovníci Archeologického centra Olomouc, p. o., provedli záchranný archeologický výzkum v ulici Cukrovarská v obci Čelechovice na Hané. Výzkum byl uskutečněn v souvislosti s rekonstrukcí komunikace v obci. Investorem této akce byl Olomoucký kraj.

Ulice Cukrovarská leží v západní části obce. Archeologické objekty byly prozkoumány v její východní části, v prostoru silnice před domy č. p. 19–24, v nadmořské výšce 232 metrů. Místo nálezů archeologických objektů je na mapě ZM ČR 1:10 000, kladový list 24-22-04 identifikováno těmito koordináty: 196:150 a 206:148 (měřeno v mm od ZSČ:JSČ).

Během záchranného výzkumu bylo prozkoumáno celkem 13 zahloubených archeologických objektů. Jeden objekt, hliník, je datován do období popelnicových polí a zbývající sídlištní objekty náleží vrcholnému středověku, dle předběžné analýzy keramiky do 15. století. Sedm objektů reprezentují klasické zásobní jámy (přinejmenším některé byly následně použity jako jámy odpadání), tři ploché jámy oválného půdorysu mají blíže neurčený charakter a dále byla v prostoru výzkumu objevena jedna kúlová jamka. Patrně relikv většího „sklípku“, později pravděpodobně také použitého jako odpadní jáma, představuje objekt č. 3, ve kterém bylo nalezeno největší množství materiálu.

Objekt č. 3 zasahoval za hranici komunikace a jeho dno se nacházelo pod hladinou spodní vody. Z těchto důvodů nebyl prozkoumán celý. Objekt má nepravidelný tvar s rozměry: zachycená maximální šířka 2,60 m, délka 1,80 m a hloubka 1,30 m. Převážná část nálezů se nacházela ve spodní značně promáčené vrstvě. Kromě velkého souboru keramiky, který tvoří typická keramika vrcholného středověku, včetně trojnožek, hrnců s vnitřní glazurou, pokliček atd., zde byl objeven např. zlomek cedníku, spodní část ložtického poháru nebo zlomky červeně malované keramiky. Díky vlhkému prostředí se nám zde dochoval i relikv látky.

Vedle keramiky tvoří nejpočetnější nálezy zvířecí kosti. V zásobních jámách č. 1 a 4 byly nalezeny části koňské kostry. V objektu č. 1 to byla pánev a končetiny a v objektu č. 4 potom část lebky a páteř. Mezi dalšími nálezy je zastoupena mazanice, zlomek skla, popř. skořápky ze 4 vajec (v obj. č. 3).

Vendula Vránová

Resumé

Čelechovice na Hané (Prostějov district). High Middle Ages. Village. Rescue excavation.

During a rescue archaeological research in Čelechovice na Hané twelve medieval settlement pits and one clay pit from late Bronze Age were examined. Lots of finds were discovered mainly in seven storage pits. A fragment of medieval cloth was found in a damp filling of a pit no. 3.

DIVÁKY (OKR. BŘECLAV)

„Padělky za humny“. Střední a mladší doba hradištní (9. a 11. století). Pohřebiště. Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Regionální muzeum v Mikulově.

Záchranný výzkum na středohradištním a mladohradištním pohřebišti pokračoval v červenci 2011 dvanáctou sezonou. Bylo postupováno systémem sond s cílem vymezit pohřebiště na západní straně. Sondy o šířce 0,5 m byly hloubeny v odstupech 1,5 m ve směru sever – jih. V sondách byly rozpoznávány hrobové jámy. Bylo prozkoumáno 12 hrobů ze střední doby hradištní. Dva z nich byly výklenkové. V několika hrobech byly objeveny stopy dřevěných konstrukcí. V hrobě 206 byl mrtvý obložen několika kameny. Z hrobové výbavy byly nejčastěji nalezeny nože. Ve třech hrobech byly odkryty šperky (náušnice, korálky, gombík). V hrobě 211 se našly ostruhy a v hrobě 214 železné kopí. Pohřebiště dále pokračuje západním směrem. Pravděpodobně se jedná již pouze o středohradištní fázi pohřbívání, protože při výzkumu nebyly již dvě sezony nalezeny žádné mladohradištní hroby.

Tomáš Mořkovský

Resumé

Diváky (Břeclav district), “Padělky za humny”. The Middle Ages (9th and 11th century). Graveyard. Rescue research. Findings are in Regional museum Mikulov.

During rescue archaeological research in July 2011 twelve Slavonic graves from 9th century were found. In some graves remnants of wood constructions were found. In the grave number 206 various stones around the skeletal remains were located. In the graves we found some knives, jewels, iron spurs and an iron spear. The graveyard continues in the western direction, but only graves from 9th century have been found.

DOMAŠOV (K. Ú. DOMAŠOV U BRNA, OKR. BRNO-VENKOV)

Jihovýchodní část intravilánu. Vrcholný středověk (15. století), novověk. Vesnice. Záchranný výzkum.

Lokalizace: S-JTSK 616288.72:1153362.33, 616448.85:1153227.29, 616458.49:1153283.24, 616360.1:1153385.49.

V průběhu druhé poloviny roku 2011 uskutečnili pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno,

v. v. i., záchranný archeologický výzkum v jihovýchodní části intravilánu obce Domašov v souvislosti s výstavbou splaškové kanalizace. Uvedený prostor se rozkládá v údolní nivě po pravé straně v současnosti zatrubněného Domašovského potoka. Jeho přesná poloha je na ZM ČR 1:10 000, list 24-32-16 určena krajními body o souřadnicích 120:155, 121:166, 139:157 a 131:152 mm od Z:J s. č.

Na profilech liniových výkopů, vedených v trasách stávajících uličních komunikací, byla sledována různě mocná novověká souvrství, která se ve výše vymezeném území vytvořila jak přirozenou sedimentací erodovaného materiálu, tak umělým navážením a vyrovnáváním terénu. Kromě novověkého materiálu, mimo jiné odpadu perleťářské výroby, byla pouze v jednom případě zaznamenána intruze zlomků keramických nádob z 15. století. Mladohradištní komponentu, objevenou v tomto úseku obce při plynofikaci v roce 2000 (srov. Salaš 2001), se nepodařilo zachytit.

Michal Přichystal

Literatura

Salaš, M. 2001: Domašov (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 42 (2000), 206.

Resumé

Domašov (Kat. Domašov u Brna, Bez. Brno-venkov). Bei der Rettungsgrabung im südöstlichen Teil der Gemeinde wurden neuzeitliche Schichten entdeckt, welche nur in einem Fall die Beimischung der hochmittelalterlichen Scherben enthalten haben.

DUBICKO (OKR. ŠUMPERK)

„Za kostelem“, parc č. 332/5, 332/9, 332/10, 348/7 a 339/7. Vrcholný středověk. Sídliště? Záchraný výzkum. Uložení nálezů: Vlastivědné muzeum Šumperk, přír. č. 13/2011.

Plošný záchranný výzkum při stavbě nové komunikace a rodinných domů byl na této polykulturní sídlištní lokalitě prováděn v letech 2010–2011 (podrobné informace viz oddíl Doba bronzová). Koordináty: ZM 1:10000 14-43-10, 260:183, 265:186, 275:172, 265:168. Výzkumy budou pokračovat i v následujícím roce na parcelách zbývajících plánovaných rodinných a řadových domů.

Zatím bylo prozkoumáno cca 140 sídlištních objektů, z nichž byla většina datována do slezskoplatěnické kultury a několik objektů spadá již do kultury s lineární keramikou. Naopak některé objekty budou zřejmě patřit až do období středověku – zejména liniový příkopovitý objekt č. 2 s keramikou slezskoplatěnickou i středověkou, který porušoval starší sídlištní slezskoplatěnickou jámu. Zlomky vrcholně středověké keramiky byly získány též povrchovým sběrem v areálu lokality, detektor kovů za-

chytil železný hrot šipky kosočtvercového průřezu. Vrcholně středověké objekty a nálezy by mohly souviset se zmínkami o existenci tvrze, jejíž situování se předpokládá právě v blízkosti dubického kostela.

Jakub Halama

Resumé

Dubicko (Bez. Šumperk), „Za kostelem“, Parz. Nr. 332/5, 332/9, 332/10, 348/7 a 339/7. Hochmittelalter. Siedlung (?). Rettungsgrabung. Ablagerung: Heimatkundemuseum in Šumperk, Zuwachs. Nr. 13/2011.

HLUBOČKY (K. Ú. HRUBÁ VODA, OKR. OLMOUC)
Zřícenina hradu Hluboký. Středověk. Ojedinelé nálezy. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Vlastivědné muzeum Olomouc.

V listopadu roku 2011 byla do Vlastivědnému muzeu v Olomouci předána kolekce kovových předmětů z hradu Hlubokého. Šlechtické sídlo bylo vystavěno na skalnatém výběžku jesenického předhůří, který je ze tří stran obtékán říčkou Bystřičkou.

První písemná zmínka o lokalitě pochází z roku 1351. Tehdy hrad zdědil Karel IV. po svém příbuzném olomouckém biskupovi Janu Volkovi. Následně jej předal svému bratrovi markraběti Janu Jindřichovi. Moravský markrabě Jošt, syn Jan Jindřicha, jej roku 1382 přenechal k osobnímu užívání Lackovi z Kravař a od roku 1406 dostal rod Kravařských toto sídlo dědičně. Hrad se také nesmazatelně zapsal do dějin v době husitských válek, kdy se i tato lokalita stala součástí blokády katolické Olomouce. Tehdejší majitelé, bratři Ondřej a Milota z Tvorkova a jejich příbuzný Dobeš Tvorkovský z Kravař, sídlo předali do rukou husitských hejtmánů Dobeše Puchalta a Petra Holého. Avšak roku 1426 byl hrad v rámci ofenzivy Albrechtových vojsk dobyt zemským hejtmánem Haškem Ostrovským a následně poškozen. Hradní ruina je roku 1447 prodána Bernardovi z Žerotína, ale již jako pustá. Tentýž stav je konstatován i v pozdějších písemných pramenech (k tomu např. Kouřil, Plaček 1987, 45; Tymonová 1996, 33).

Zhodnocení archeologických nálezů z lokality bylo publikováno teprve nedávno K. Brúnovou, která konstatovala, že do té doby známé archeologické nálezy lze vřadit do 14. a první poloviny 15. století a odpovídají písemným zprávám (Brúnová 2004, 52–54).

Nově získanou kolekci tvoří čtrnáct kovových předmětů. Zastoupena jsou stavební kování, a to dvěma klínici a třemi hřebíky. Šest artefaktů náleží k výstroji koně a jezdce, kterou reprezentují čtyři fragmenty podkov, podkovák a jedna celá ostruha. Po jednom kuse doplňuje soubor hrot střely, blíže neurčený klínový předmět, bronzové ozdobné kování a drátek. Pro datování je nejvhodnější ostruha s dlouhým krčkem ukončená částečně dochovaným paprscitým kolečkem. Ramena jsou esovitě